

σπουδαίαν δρᾶσιν· καὶ ἐξ ὅλων τῶν γυναικῶν τούτων μία μόνη εἶναι ματαιόδοξος καὶ ἐλαφρόνους, ἡ Κρεσσίδα. Εἰς ταύτην δύναται ἴσως νὰ προστεθῇ καὶ ἡ Λαΐδη Ἄννα. Δύο ἄλλα περιστατικά ἀποδεικνύουσι πόσον ὑψηλὴ ἦτο ἡ ἰδέα τοῦ Σαίξπηρου περὶ τῶν γυναικῶν. Μεταξὺ ὅλων τῶν ἀνδρῶν ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Σαίξπηρου εἰς μόνος δὲν ἔχει πίστιν εἰς τὴν ἀγαθότητα καὶ εὐκρίνειαν τῆς γυναίκος, καὶ ὁ μόνος οὗτος δὲν εἶναι ἄνθρωπος ἀλλὰ τέρας, ὁ Ἰάγος. Εἰς ἄλλος ἀνὴρ, ἀφοῦ ἀπώλεσε τὴν πίστιν εἰς τὴν γυναίκα ἀρετήν, δὲν εὐρίσκει πλέον οὐδαμοῦ ἡσυχίαν, ὁ Ἀμλέτος. Ὁ Ἀμλέτος ἠδυνήθη νὰ ὑποφέρῃ τὸν θάνατον τοῦ πατρός, ἠδυνήθη νὰ παρηγορηθῇ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ θρόνου· ἀλλ' ὅψ' οὗτο ἔμαθεν ὅτι ἡ μήτηρ ἦτο ἐνοχος, γίνεται πλέον ἄλλος ἄνθρωπος. — ἀστάθεια τὸ ὄνομά σου εἶνε γυνή. — Ἰδοὺ ἡ φοβερὰ σκέψις ἣτις ἔκτοτε κατέχει ἐξ ὁλοκλήρου τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀμλέτου, ἡ σκέψις ἣτις καταστρέφει τὸν βίον του καὶ δηλητηριάζει τὸν ἔρωτά του πρὸς τὴν Ὁφελίαν.

„Τόσον ἀλλόκοτος καὶ παράδοξος ἔρως, ὅπως ὁ τοῦ Ἀμλέτου πρὸς τὴν Ὁφελίαν, παρατηρεῖ ὁ Dowden, οὔτε ἐφάνη ποτὲ πρότερον οὔτε θὰ φανῇ πλέον εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον. Μία σειρά ὕβρεων καὶ μομφῶν, ἄγνωστον ἂν ἀληθινῶν ἢ πλαστῶν, τὰς ὁποίας ὁ Ἀμλέτος ἀπευθύνει πρὸς τὴν Ὁφελίαν, καὶ ὀλίγαι συνδιαλέξεις ἀμφιβόλου σημασίας ἢ ἀπρεπεῖς, ἰδοὺ ὅλαι αἱ ἐρωτικαὶ σκηναὶ τοῦ δράματος.“

Ἐχει δίκαιον ὁ Dowden! ἀλλὰ τοῦτο συμβαίνει διότι ὁσάκις ἐν τῷ δράματι ὁ Ἀμλέτος συναντᾷ τὴν Ὁφελίαν, ἔχει ἤδη λάβῃ παρὰ τῆς σκιάς τοῦ πατρός του τὴν μοιραίαν ἀποκάλυψιν, γνωρίζει πλέον ὅτι ἡ μήτηρ του εἶναι ἐνοχος, ἀπώλεσε πλέον διὰ παντὸς τὴν πίστιν εἰς τὴν γυναῖκα.

Κριτικοὶ τινες προέβησαν μάλιστα μέχρι τῆς ἀμφιβολίας περὶ τοῦ ἔρωτος τοῦ Ἀμλέτου πρὸς τὴν Ὁφελίαν. Εἰς ἐμὲ οἱ ὕβριστικοὶ ἐκεῖνοι λόγοι καὶ αἱ μομφαὶ φαίνονται τρανώταται ἀποδείξεις ἔρωτος, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἶχε βεβαιωθῇ ὁ ἔρως διὰ τῶν μετὰ τοῦ πατρός καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ὁφελίας συνδιαλέξεων κατὰ τὰς πρώτας σκηνὰς τοῦ δράματος, καὶ διὰ τῶν τελευταίων τῆς μεγάλης καὶ ὑψηλῆς παραφροσύνης λόγων, οὗς ὁ Ἀμλέτος πηδήσας εἰς τὸν τάφον τῆς Ὁφελίας ἀπευθύνει πρὸς τὸν Λαέρτην καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, οἵτινες συνοδεύουσι τὸν νεκρὸν αὐτῆς εἰς τὸν τάφον.

„Ἐγὼ ἠγάπησα τὴν Ὁφελίαν. Ἡ ἀγάπη τεσσαράκοντα χιλιάδων ἀδελφῶν συνηνωμένη δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν ἔρωτά μου. (Καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Λαέρτην.) Εἰπέ μου, τί εἰμφορεῖς νὰ κάμῃς δι' αὐτήν; . . . Ἐμπρός! Δεῖξε τί πρᾶγμα εἶσαι ἱκανὸς νὰ κάμῃς χάριν

αὐτῆς; Θέλεις νὰ κλαύσῃς; θέλεις νὰ κομματιασθῇς; θέλεις ν' ἀποθάνῃς τῆς πείνας; νὰ ξεδιψάσῃς μὲ χολήν; κροκόδειλον νὰ φάγῃς; Ἐγὼ τὰ κάμνω ὅλ' αὐτά. Θέλεις μαζὶ τῆς νὰ ταφῇς ζωντανός; Αὐτὸ κ' ἐγὼ τὸ κάνω.“

V.

Δύναται τις νὰ ἔχῃ οἰανδήποτε γνώμην θέλην περὶ τῆς τέχνης τοῦ Σαίξπηρου· ἐν πρᾶγμα ὅμως εἶναι ἀναμφισβήτητον, καὶ περὶ τούτου πάντες οἱ μελετήσαντες μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπισταμένους καὶ προδήλου ἀληθείας ἀναγκασόμενοι, ὅτι δηλαδὴ ὁ Σαίξπηρος εἶνε ὁ παραδοξότερος καὶ θαυμαστότερος δημιουργὸς ἀνθρωπίνων χαρακτήρων, ὁ μᾶλλον ἐξάίσιος καὶ θαυμαστός ἐξ ὧν ποτὲ ἀνεφάνησαν ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ποιήσεως. Καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ ὑπῆρξεν ὡσαύτως μέγας δημιουργὸς ἀνθρωπίνων χαρακτήρων καὶ τὰ δράματα, τὰ μυθιστορήματα, τὰ ποιήματά του εἶναι πλήρη ἀναριθμήτων καὶ ποικιλωτάτων προσώπων· ἀλλὰ τὰ πρόσωπα ταῦτα τοῦ Βίκτωρος Οὐγὼ εἶναι μᾶλλον δημιουργήματα τῆς φαντασίας του παρὰ ἄνθρωποι ἀληθινοί, εἶναι δημιουργημένοι μὲ νοῦν, μὲ ἀέρα καὶ μὲ φῶς, ὅχι μὲ σάρκα καὶ ὀστέα. Ἄν ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τοὺς ἀρχαίους, ὁ μόνος ποιητὴς ὅστις κατὰ τὴν σκληρὰν πραγματικότητα καὶ ἀληθειαν τῶν χαρακτήρων δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ τὸν Σαίξπηρον εἶναι ὁ Δάντε, ὅστις, ὡς ὑπνιχθήμεν, δύναται καὶ κατὰ τὴν δύναμιν τῆς δραματικῆς παραστάσεως νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν Ἀγγλον ποιητήν. Ἄν ὁ Δάντε εἶχε δυνήθῃ νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ὕλην τῆς δραματικῆς του ποιήσεως ἐν τῇ τοῦ Σαίξπηρείου δράματος μορφῇ, θὰ εἶχεν ἴσως ὁ Σαίξπηρος ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τρεῖς αἰῶνας ἀρχαιότερον προκάτοχον, ἂν ὅχι μεγαλύτερον, ἀλλὰ βεβαίως ὅχι μικρότερον του. Καὶ κατὰ τὴν ποικιλίαν ὡσαύτως τῶν χαρακτήρων ὁ Ἰταλὸς ποιητὴς δὲν θὰ ὑπελείπετο βεβαίως τοῦ Ἀγγλου.

Ἀλλὰ τὸ ποικίλον καὶ ἀναριθμήτον πλῆθος τῶν ἀνθρωπίνων μορφῶν, ὅπερ βλασφημεῖ, παραπονεῖται καὶ παρακαλεῖ εἰς τὰ τρία βασίλεια τοῦ Δαντείου ποιήματος εἶναι ἴσως ὀλιγώτερον ποικίλον ἐκείνου, ὅπερ κινεῖται καὶ ἐνεργεῖ καὶ ὀμιλεῖ εἰς τὰ δράματα τοῦ Σαίξπηρου. Λέγω ἴσως, ὀμιλῶν περὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ὁμοῦ λαμβανομένων, διότι ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ποικιλία αὐτῶν παρὰ τῷ Σαίξπηρῳ εἶναι πολὺ ἀνωτέρα ἢ παρὰ τῷ Δάντε.

(ἔπεται συνέχεια.)

ΟΠΤΑΣΙΑΙ

ὑπὸ ἸΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΡΤΕΝΙΕΦ.

(συνέχεια καὶ τέλος.)

„Ἐσφαλα, τὸ βλέπω. Φέρε με μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, Ἑλλισ, σὲ παρακαλῶ· βλέπεις; ἐκεῖ κάτω εἶνε ὁ πρίγκιψ Κουλιμαμέτωβ, ὁποῦ περιπατεῖ εἰς τὸ Boulevard· ἐκεῖ εἶνε καὶ ὁ φίλος του Σέργιος Βαραζίν, ὅστις τοῦ κάνει νεῦμα μὲ τὸ χεῖρ καὶ τοῦ φωνάζει: Ἰβάν Στεφάνιτς, allons souper; J'ai engagé la . . . en personne. Ἑλλισ, φέρε με μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, μακρὰν ἀπὸ αὐτὸ τὸ Mabille, ἀπὸ αὐτὴν τὴν Maison-dorée, ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς Gandins καὶ Biches, ἀπὸ τὸ Jockeyklub, ἀπὸ τὰ ξουρισμένα κεφάλια τῶν στρατιωτῶν καὶ

ἀπὸ τοὺς στρατῶνας, ἀπὸ τοὺς ἀστυνομικοὺς κλητῆρας μὲ τὰ μυτερά γένεια, ἀπὸ τοὺς παίκτης τοῦ Domino καὶ τοῦ χρηματιστηρίου· μακρὰν ἀπὸ ταῖς κόκκινες κορδέλλες εἰς ταῖς κομποτρυπες τῶν φορεμάτων καὶ τῶν ἐπανωφορίων, μακρὰν ἀπὸ τὸν κύριον De Foy, τὸν ἐφευρέτην τῆς „specialité des mariages“, μακρὰν ἀπὸ τὸν Δρ. Charles Albert καὶ τὰς δωρεὰν συμβουλὰς του, μακρὰν ἀπὸ τοὺς φιλολογικοὺς συλλόγους καὶ τὰ ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως φυλλάδια, ἀπὸ τὴν παρισιανὴν κωμωδίαν καὶ τὰ παρισιανὰ μελοδραμάτια, ἀπὸ

τοὺς παρισιανούς κλητῆρας καὶ τὴν παρισιανὴν ἀμάθειαν. Μακράν! Μακράν ἀπ' ἐδῶ!

„Κύτταξε κάτω“, εἶπεν ἡ Ἑλλίς. „Δὲν εὐρίσκεσαι πλέον ὑπεράνω τῶν Παρισίων.“

Διηύθυνα τὸ βλέμμα πρὸς τὰ κάτω. Ἦτο πράγματι οὕτως· σκοτεινὴ πεδιάς, διασχισμένη ἐνιαχοῦ ὑπὸ λευκῶν λεωφόρων, διέβαινε ταχέως ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν καὶ μακράν ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ἐφαίνετο, ὡς ἀνταύγεια ὑπερμεγέθους πυρκαϊᾶς, ἡ ὑπέρυθρος λάμψις τῶν ἀπειραρίθμων φώτων τῆς μεγαλουπόλεως.

Κ'.

Ἡ Ἑλλίς ἐκάλυψεν αὖθις τοὺς ὀφθαλμούς μου μὲ τὸ ἄκρον τῆς χειρίδος τῆς καὶ πάλιν ἀπώλεσα τὰς αἰσθησεις· ἐπὶ τέλους διεσκέδασθη ἡ ὁμίχλη.

„Τί εἶν' αὐτό; Τί δάσος εἶνε ἐκεῖ κάτω μὲ τὰς δενδροστοιχίας τῶν φυλῶν μὲ τὰς μεμακρυσμένας ἀπ' ἀλλήλων ἐλάτας, μὲ τὰς στοὰς καὶ τοὺς ναοὺς μὲ τὰ ἀγάλματα τῶν νυμφῶν καὶ τριτώνων ἐν τῷ μέσῳ μικρῶν λιμνῶν, περιβαλλομένων ὑπὸ δρυφάκτων ἐκ πεπαλαιωμένου μαρμάρου; Μήπως εὐρίσκόμεθα ἐν Βερσαλίας; ὄχι δὲν εἶναι αἱ Βερσαλῖαι Μικρόν τι μέγαρον ἐφαίνετο προσέχον ὀπισθεν τοῦ συμπλέγματος τῶν δρυῶν. Ἡ σελήνη εἶναι κατὰ τὸ ἡμισυ κεκαλυμμένη καὶ ἀσθενὲς πίπτει τὸ φῶς τῆς — φαίνεται ὡς νὰ ἐκτείνεται ὑπεράνω τῆς γῆς λεπτοτάτῃ ὁμίχλῃ, τοσοῦτον λεπτή, ὥστε ὁ ὀφθαλμὸς δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ ἂν ᾖ αἱ αἰτμοὶς ἢ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Κύνος τις ὑπνώττει ἐν μιᾷ λίμνῃ καὶ ἡ μακρὰ λευκὴ του ῥάχης λάμπει ὅπως ἡ χιών τῶν πεδιάδων μας, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ πηγνύται· καὶ ἐκεῖ ἐν τῇ ὑπογλαύκῃ σκιᾷ λαμπυρίζουν ὡς ἀδάμαντες ἐπὶ τῶν βάθρων τῶν ἀγαλμάτων αἱ πυγολαμπίδες.

„Εἴμεθα παρὰ τῇ πόλει Mannheim“, εἶπεν ἡ Ἑλλίς, „αὐτὸ ἐδῶ εἶνε ὁ παράδεισος τοῦ Σβέτσιγγεν.“

„Εὐρίσκόμεθα λοιπὸν ἐν Γερμανίᾳ“, ἐσκέφθη κατ' ἐμαυτὸν καὶ ἐνέτεινα τὰ ὄψα. Τὰ πάντα πέριξ ἦσαν ἡρεμα, καὶ μόνον εἰς τινὰ μέρη ἠκούετο ὁ σιγαλὸς μορμυρισμὸς μεμονωμένου, ἀοράτου πίδακος. Ἐφαίνετο ἐπαναλαμβάνων ἀκαταπαύστως ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἦχον „γιά, γιά — γιά.“ Αἰφνης παρετήρησα ἐν τῷ μέσῳ τῶν δενδροστοιχιῶν μεταξὺ δύο φραγμῶν ἱππότην τινά, ὅστις μὲ ἐρυθρὰ ὑποδήματα, χρυσοποίκιλτον ἱμάτιον, χειρίδας μὲ τρίχαπτα, καὶ τὸ κομψὸν ξίφος εἰς τὸ πλευρόν, ἐπορεύετο κρατῶν μετ' ἐξεζητημένης χάριτος ὑπὸ τὸν βραχίονα κυρίαν τινὰ ἐφιμυθωμένην, ἔχουσαν τὴν κόμην ὑψηλὰ τολυπευμένην, καὶ φοροῦσαν κρινολίνον. Παράδοξοι, κάτωχροι μορφαί! Ἦθέλησα νὰ τὰς παρατηρήσω πλησιέστερον ἀλλ' ἀμέσως ἠφανίσθησαν καὶ ἡ πηγὴ ἐξηκολούθει νὰ κελαρύξῃ ἀπομεμονωμένη ὡς πρότερον.

„Εἶναι ὄνειραῖα φάσματα, τὰ ὅποια περιφέρονται ἐδῶ“, μοὶ ἐψιθύρουν ἡ Ἑλλίς. „Χθὲς ἠδυνάτό τις νὰ ἴδῃ πολλά, πλεῖστα τοιαῦτα φάσματα· ἀλλὰ σήμερον ἀποφεύγουσι τὰ ἀνθρώπινα βλέμματα. Ἄς υπάγωμεν ἐμπρός! ἐμπρός!“

Ἀνυψώθημεν ἐκ νέου καὶ ἐξηκολούθησαμεν τὴν πτῆσιν μας καὶ μάλιστα ἡ κίνησις ἡμῶν ἦτο τόσο ἐλαφρὰ καὶ ὁμαλὴ ὥστε ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἐκινούμεθα καθόλου ἐκ τῆς θέσεώς μας ἀλλ' ὅτι ὅλα τὰ ἀντικείμενα διέβαινον ὑποκάτω μας. Σκοτειναί, κυματοειδεῖς, δασώδεις σειραὶ λόφων παρουσίζοντο πρὸ ἡμῶν ἀνυψούμεναι καὶ εἶτα ἀφανιζόμεναι ταχέως ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν μὲ τὰς φάραγγας τῶν καὶ τὰ

ἡραιωμένα μέρη τῶν δασῶν, μὲ τὰ πυρὰ εἰς τὰ ἡσύχως ὑπνώττοντα χωρία, μὲ τοὺς ἰταμοὺς ῥύακας καὶ τὰς τερπνας κοιλάδας τῶν. Νέα ὄρη ἀκολουθοῦσι τὰ πρὸ ὀλίγου ἀφανισθέντα — ἤδη εὐρίσκόμεθα ἐν τῷ μέσῳ τῶν Ἀννόρων ὄρεων.

Ὅρη καὶ πάλιν ὄρη καὶ δάση, λαμπρά, παλαιὰ δάση. Ἡ νύξ ἦτο αἰθρία, οὕτως ὥστε ἠδυνάμην νὰ διακρίνω ἕκαστον εἶδος τῶν δένδρων· ἰδίως ὠραῖα διεκρίνοντο αἱ ἐλάται μὲ τοὺς εὐθυτενεῖς κορμούς τῶν. Ἐνίοτε ἐφαίνοντο δορκάδες εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δάσους· μετὰ προσοχῆς ἀκροώμεναι ἴσταντο ἐπὶ τῶν κομψῶν ποδῶν τῶν, ἔτεινον ὀρθὰ τὰ ὄψα καὶ ἔστρεφον κύκλῳ τὰς ὠραίας κεφαλὰς τῶν. Τὰ ἐρείπια ἐνὸς ἀρχαίου ὀχυροῦ μεγάρου ἐπὶ τῆς κορυφῆς γυμνοῦ τινος βράχου ἐδείκνυν ἐν τῇ πενθίμῳ ἀπομονώσει τῶν τὰς ἡμικρημνίστους αἰτῶν ἐπάλξεις. Εἷς ἀστὴρ μαρμαίρει ἡρεμὸς ὑπεράνω τοῦ βρυώδους πεπαλαιωμένου τείχους. Ἐκ τινος μικρᾶς, μελαίνης λίμνης ἠκούσθη, ὡς μυστηριώδους μεμψιμοιρία, ἡ διαπεραστικὴ κραυγὴ ἐνὸς φρύνου. Καὶ ἄλλους φθόγγους, μακροτενεῖς, πενθίμους ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον. Ἡμεῖθα ἐν τῇ χώρᾳ τῶν μύθων καὶ τῶν παραδόσεων. Καὶ ἐνταῦθα ἐξαπλοῦται ὁ λεπτότατος ἐκείνος πρὸς τὸ φῶς τῆς σελήνης ὁμοιάζων αἰτμός, τὸν ὅποιον εἶχον παρατηρήσῃ ἐν Σβέτσιγγεν, καὶ ὅσον ὑψηλότερα ἀνυψοῦνται τὰ ὄρη, τόσο ἰσχυρότερα εἶναι ἡ ὁμιχλώδης αὐτὴ πνοή. Ἦδυνάμην νὰ ἀριθμίσω πέντε, ἕξ, καὶ δέκα διαφόρους ἀποχρώσεις ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ὄρους, καὶ ὅλων τούτων ὑπερίσχυε τὸ ὁμοιόμορφον, ἡρεμον, σχεδὸν μονότονον φῶς τῆς σελήνης. Ἦπιος καὶ ἐλαφρὸς ἄνεμος ἠγέρεθαι καὶ παρήλθε. Ἐγὼ αὐτὸς ἠσθάνομην ὅτι ἤμην ἐλαφρὸς καὶ κατειχόμεν ὑπὸ βαθείας τινος ψυχικῆς ἡρεμίας.

„Ἑλλίς“, εἶπον. „Ἡ χώρα αὕτη σοὶ εἶνε προσφιλές;“

„Εἰς ἐμὲ οὐδὲν εἶναι προσφιλές.“

„Πῶς; καὶ ἐγώ;“

„Σὺ — ναί“ ἀπεκρίθη μὲ ὕφος ἀδιαφορίας.

Ἐνόμισα ὅτι ἠσθάνομην τὸν βραχίονά της περισφίγγοντά με μὲ διαπλασίαν δύναμιν.

„Εμπρός! ἐμπρός!“ ἀνεφώνησεν ἡ Ἑλλίς μετὰ τινος ἡσύχου καὶ πάντοτε ὁμοίας σοβαρότητος.

„Εμπρός λοιπόν!“ ἐπανέλαβον ἐγώ.

ΚΙ'.

Ἐπεράνω ἡμῶν ἠκούσθη δυνατόν τερέτισμα, τὸ ὅποιον μετ' ὀλίγον ἐπανελήφθη.

„Εἶναι οὐραγοὶ τῶν γεράνων, οἱ ὅποιοι μεταβαίνουνσι πρὸς βορρᾶν“, εἶπεν ἡ Ἑλλίς. „Θέλεις νὰ τοὺς ἀκολουθήσωμεν;“

„Ναί, φέρε με ἐπάνω πρὸς τοὺς γεράνους.“

Μετὰ μίαν στιγμὴν εὐρέθημεν πλησίον αὐτῶν. Ἦσαν δεκατρία ὠραῖα καὶ μεγάλα πτηνά, τὰ ὅποια ἀποτελοῦντα τρίγωνον καὶ κινοῦντα κατὰ τὸν αὐτὸν ρυθμὸν τὰς πτέρυγας τῶν, ἐφέροντο διὰ τοῦ ἀέρος μετὰ μεγίστης ταχύτητος. Τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ σκέλη εἶχον ἐκτείνῃ κατ' εὐθεΐαν γραμμὴν. Τὰ εὐρέα τῶν στήθων διέσχιζον μετὰ συριγμῶν τὸν αἶρα.

Ἰδιάζον τι συναίσθημα μὲ κατέλαβε παρατηροῦντα ἐπὶ τοῦ ὕψους τούτου, τόσο μακρὰν παντός ἄλλου ἐμφύχου ὄντος, τὰ πλήρη ζωῆς καὶ ἰσχυρᾶς θελήσεως ταῦτα πτηνά. Θαρραλέοι καὶ υπερήφανοι διέσχιζον οἱ γέραννοι τὸν αἰθέρα, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνταλλάσσοντες μίαν κραυγὴν μὲ τὸν σύντροφον, ὅστις ὡς ὁδηγὸς προέπτατο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ τριγώνου. Ἐν ταῖς κραυγαῖς ταύταις, ἐν ταῖς διαλόγοις τούτοις ἐπὶ τῆς χώρας τῶν νεφελῶν, ἐνυπῆρχε ὡσεὶ ἀκλό-

νητός τις πεποιθήσις. „Θὰ φθάσωμεν, ἂν καὶ μὲ πολλοὺς πόνους καὶ μόχθους, ἐν τούτοις θὰ φθάσωμεν εἰς τὸ τέρμα τοῦ ταξιδίου μας“, ἐφαίνοντο λέγοντες πρὸς ἀμοιβαίαν ἐνθάρρυνσιν. Μοὶ ἐπῆλθεν ἡ σκέψις ὅτι ἐν Ῥωσσίᾳ — τί λέγω ἐν Ῥωσσίᾳ; ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ πολὺ ὀλίγοι ἄνθρωποι ὑπάρχουσι δυνάμενοι ὑπὸ τὴν ἐποφιν ταύτην νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰ πτηνὰ.

„Τώρα πηγαίνομεν εἰς Ῥωσσίαν“, μοὶ ἐπιθύρυσεν ἡ Ἑλλίς.

Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἔκαμα τὴν παρατήρησιν οὐχὶ κατὰ πρώτην φοράν ὅτι ἡ Ἑλλίς ἐγνώριζε πάντοτε, περὶ τίνος ἐσκεπτόμην.

„Θέλεις νὰ ἐπιστρέψῃς ὀπίσω;“ ἠρώτησε κατόπιν.

„Νὰ ἐπιστρέψω; ὄχι. Ἦμουν εἰς τοὺς Παρισίους, τώρα φέρε με εἰς τὴν Πετρούπολιν.“

„Ἀμέσως;“

„Ἀμέσως. Ἀλλὰ σκέπασέ με μὲ τὴν χειρίδα σου, διότι ἄλλως δὲν ὑποφέρω τὴν ταχέαν πτῆσιν.

Ἡ Ἑλλίς ἐξέτεινε τὴν χεῖρα — πρὶν ἢ ὅμως καλυφθῶ ὑπὸ τῆς ὀμίχλης, ἥσθάνθη ἐπὶ τῶν χειλέων μου τὸ κέντημα μὲ τὸ λεπτότατόν ἐκεῖνο κέντρον.

ΚΒ΄.

„Προ—ο—σοχή!“ Τοιαύτη παρατεταμένη κραυγὴ εἰσέδυσεν εἰς τὸ οὖς μου. „Προ—οσ—οχή!“ ἐπανελάβεν ὀλίγον ἀπωτέρω ἄλλη κραυγὴ μὲ ἀπελπιστικὸν ὕφος. „Προ—ο—σο—χή!“ ἠκούσθη ἐκ μεγαλητέρας ἀποστάσεως σιγαλά, ὡς νὰ ἤρχετο ἡ φωνὴ ἀπὸ τὸ ἄκρον τοῦ κόσμου. Ἐτινάχθην. Μεγάλῃ κεχρυσωμένῃ αἰχμῇ ἐράνη ἦδη — καὶ ἀνεγνώρισα τὸ φρούριον Πετροπαυλόβσκ, τὸ ὠχυρωμένον προάστειον τῆς Πετροπόλεως.

Πελιδνή, βορεία νύξ! Naί, ἀλλὰ εἶναι πραγματικῶς νύξ; Οὐδέποτε ἠγάπησα τὰς ἐν Πετροπόλει νύκτας, ἀλλὰ τὴν φοράν ταύτην ἡ νύξ μὲ ἐτρόμαξε μάλιστα. Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τῆς Ἑλλίδος ἔγειναν ἐντελῶς ἄφαντα· συνεχύθησαν καὶ διελύθησαν, ὅπως ἡ πρωϊνὴ ὀμίχλη ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Ἰουλίου, καὶ διέκρινά εὐκρινῶς, ὅτι ὁλόκληρον τὸ σῶμά μου ἐν ὅλῳ αὐτοῦ τῷ βάρει καὶ ἐν ἴσῳ ὕψει μὲ τὴν στήλην τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐφέρετο μεμονωμένον διὰ τοῦ ἀέρος. Αὕτῃ λοιπὸν εἶνε ἡ Πετρούπολις; Naί, αὕτῃ εἶνε. Αἱ ἔρημοι, πλατεῖαι, λευκόφαιοι αὐταὶ ὁδοί, αἱ κιτρινόφαιοι, γλαυκόφαιοι, καὶ λευκόφαιοι, ἐν μέρει γυναικονιάματος αὐταὶ οἰκίαι μὲ τὰ βαθύως εἰς τοὺς τοίχους εἰσχωροῦντα παράθυρα· τὰ ἄθλια καὶ εὐτελῆ ταῦτα ἐργαστήρια τῶν λαχανοπωλῶν καὶ ἄλλων μικρεμπορῶν, τὰ αἰετώματα ταῦτα, αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ, τὰ χορτοκιβώτια καὶ οἱ οἰκίσκοι τῶν φρουρῶν! Καὶ ἐκεῖ ὁ κεχρυσωμένος θόλος τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἰσαάκ, τὸ χρηματιστήριον, τὸ ὁποῖον κυρίως οὐδένα ἔχει σκοπὸν καὶ εἰς οὐδὲν χρησιμεύει, τὰ ἐκ γρανίτου τεῖχη τοῦ φρουρίου καὶ τὸ πανταχοῦ κατεστραμμένον ξύλινον ἐπίστρωμα! Ἀνεγνώρισα καὶ τὰς λέμβους, αἵτινες ἦσαν φορτωμέναι μὲ ξηρὰ χόρτα καὶ καύσιμα ξύλα· ἀνέπνεον τὴν ὁσμὴν κονιόρτου, ρίζων κράμβης, φλοιῶν, φελλοῦ καὶ χάλυβος, ἔβλεπον τοὺς νυσταλέους καὶ σχεδὸν ἀπολελιθωμένους φύλακας μὲ τὰς γούνας των καθημένους πρὸ τῶν θυρῶν καὶ τοὺς ὑπναλέους ἀμαξηλάτας ἐπὶ τοῦ δίφρου τῶν ἀμαξῶν των. Naί αὕτῃ εἶνε, ἡ βορεία Παλμύρα μας! Τὰ πάντα διακρίνονται, τὰ πάντα διαγράφονται μετ' ἀλγείνης σχεδὸν σαφηνείας καὶ εὐκρινείας ἐν τῇ ὑπολαμπύσει, ἡμιφωτιστῇ παύτῃ νυκτερινῇ ἀτμοσφαίρᾳ. Ἡ ἐσπερινὴ ἐρυθρότης τοῦ οὐρανοῦ — ὁμοία πρὸς τὸ ἐρυθρὸν, ὅπερ χρωματίζει τὰς

πρεῖας φθισικοῦ — δὲν ἠφανίσθη εἰσέτι καὶ μέχρι τῆς πρωῒας θὰ εἶνε ὁρατὴ εἰς τὸν πελιδνὸν καὶ ἀνάστερον τοῦτον οὐρανόν. Τὸ φῶς τῆς ἀντανάκλαται ἐν σχήματι μακρῶν λωρίδων ἐπὶ τῆς μαρμαιρούσης ἐπιφανείας τοῦ Νέβα, ὅστις μορμύρων καὶ μόλις κινούμενος προσκομίζει τὰ γλαυκά, ψυχρὰ ὕδατά του εἰς τὴν θάλασσαν.

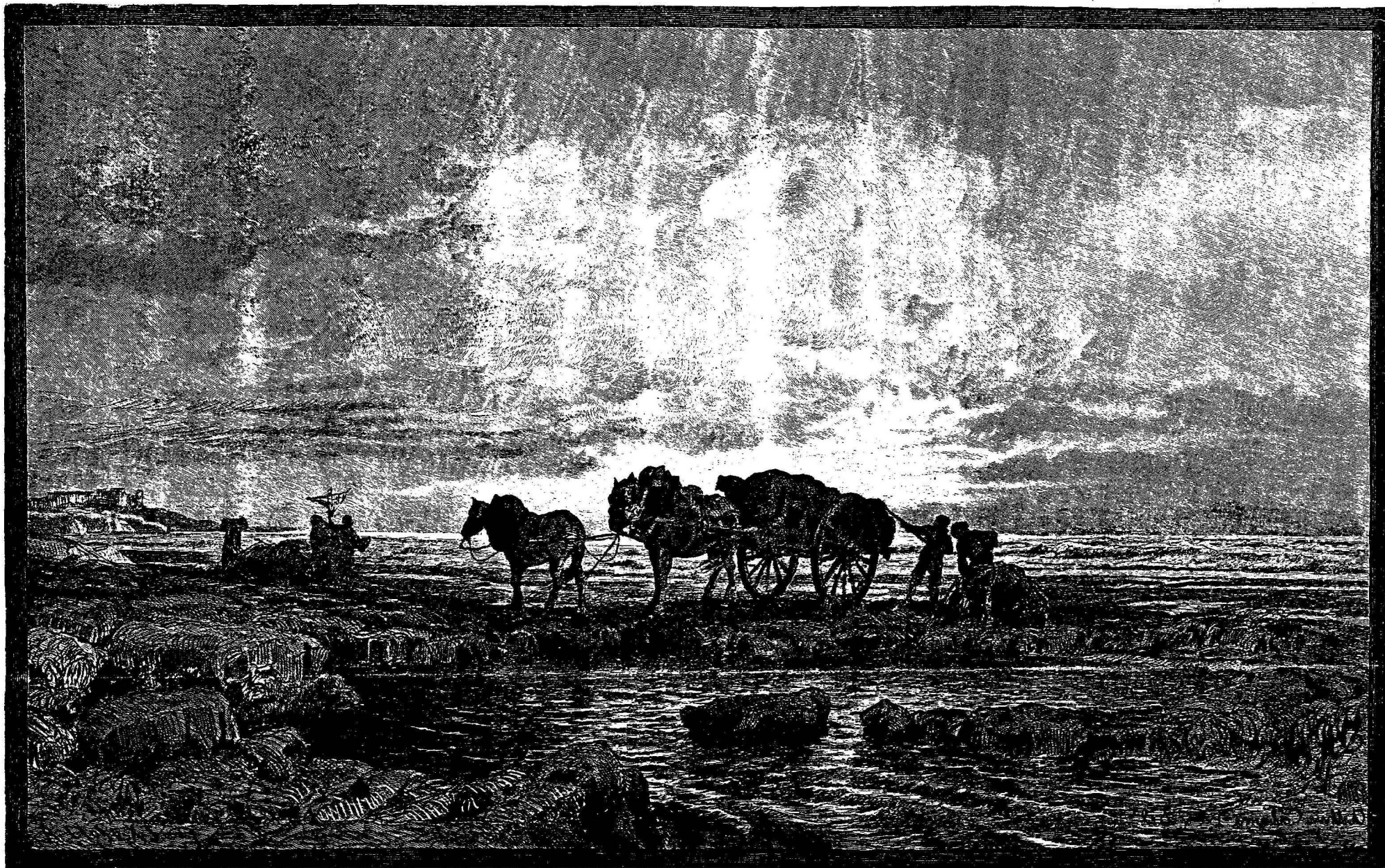
„Νὰ προχωρήσωμεν περαιτέρω“, μὲ παρεκάλεσεν ἡ Ἑλλίς. Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ τὴν ἀπάντησίν μου, μὲ ἔφερεν εἰς τὴν ἀντίπεραν ὄχθην τοῦ Νέβα, πέραν τῆς πλατείας τῶν ἀνακτόρων πρὸς τὴν Λιτεινάιν. Βήματα καὶ φωναὶ ἠκούσθησαν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν. Ὅμας νεανιῶν μὲ κεκμηκότα, προώρως γηράσαντα πρόσωπα, ἐπορεύοντο ἐν τῇ ὁδῷ ἐρχόμενοι ἐκ τοῦ χοροῦ καὶ συνδιαλεγόμενοι „ἀνθολοχὰς Στολπκνῶφ ὁ ἐβδομος“ ἐφώνηζεν αἴρνης μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως στρατιώτης τις φρουρῶν παρὰ τινὶ πυραμίδι σφαιρῶν τηλεβόλου κεκαλυμμένων ὑπὸ ἰοῦ. Εἰς τὸ ἀνοικτὸν παράθυρον μιᾶς ἀπωτέρω κειμένης μεγάλης οἰκίας εἶδον δεσποινίδα τινὰ μὲ ζαρωμένον μεταξωτὸν φόρεμα, ἀνοικτὸν περὶ τὸ στήθος καὶ τοὺς ὤμους, καὶ μὲ δίκτυον μαργαριτῶν εἰς τὴν κεφαλὴν. Ἡ κυρία αὕτη ἐκάπνιζε καὶ ἦτο ἐντελῶς βυθισμένη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίου τινός, καὶ ἀνεγίνωσκε μάλιστα ἐν ἐκ τῶν ἔργων τῶν συγχρόνων ἡμῶν Ἰουβενάλιων.

„Ἄς προχωρήσωμεν ταχέως περαιτέρω“, εἶπον εἰς τὴν Ἑλλιν.

Μετὰ μίαν στιγμὴν διήρχοντο ταχέως ὑποκάτω μας τὰ μικρὰ δάση τῶν ἐλατῶν καὶ τὰ ἔλη καὶ αἱ λίμναι, τὰ περὶ χωρὰ τῆς Πετροπόλεως. Ἐλάβομεν τὴν πρὸς Νότον διεύθυνσιν. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ προσελάμβανον βαθμυδὸν βαθυτέραν τινὰ, σκοτεινότεραν χροιάν. Ἀφήσαμεν τὴν φθινώδη νύκτα, τὴν φθινώδη ἡμέραν, τὴν φθινώδη πόλιν ὀπισθεν ἡμῶν.

ΚΓ΄.

Ἰπτάμεθα βραδύτερον τοῦ συνήθους, καὶ οὕτω ἡδυνήθη ἐκρινῶς νὰ παρατηρήσω ὅτι κατὰ μικρὰ διαστήματα ἡ φυσικὴ διαμόρφωσις τῆς πατρίδος μου ἐλάμβανε διάφορον χαρακτῆρα. Ἀπέραντον πανόραμα ἐφαίνετο πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν ἐξελισσόμενον: Δάση, λόχμαι, ἀγροὶ, φάραγγες καὶ ποταμοί· ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κῶμαι καὶ ναοὶ καὶ εἴτα πάλιν λόχμαι, καὶ ἀγροὶ καὶ ῥύακες. Κατελήθηθον ὑπὸ ἀθυμίας, ἀδιαφορίας καὶ ἀνίας — καὶ τὰ συναισθήματα ταῦτα δὲν μοὶ προήρχοντο βεβαίως ἐκ τοῦ ὅτι εὐρισκόμεν ἀκριβῶς ἐν Ῥωσσίᾳ. Ὡ ὄχι! Ὅλη αὕτῃ ἡ γῆ, σύμπασα αὕτῃ ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἥτις ἡπλοῦτο ὑποκάτω μου, ὁλόκληρος ἡ γῆνι σφαῖρα μὲ τοὺς βραχυβίους, ἀσθενεῖς, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, τῆς νόσου καὶ τῆς θλίψεως κατατρυχομένους, εἰς ἓνα βῶλον εὐτελοῦς χόματος δεσμευμένους κατοίκους τῆς· ὁ εὐθραυστος, ἀνώματος οὗτος φλοιός, ἡ σκωρία αὕτη ἐπὶ τοῦ φλογεροῦ πυρῆνος τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐσχηματίσθη ὁ εὐρύς, ὃν ἀποκαλοῦμεν „φυτικὸν βασίλειον“, αἱ μυῖαι αὐταὶ, αἵτινες ὀνομάζονται ἄνθρωποι καὶ εἶναι χιλιᾶκις μηδαμυνώτεροι καὶ φθαρτότεροι ἢ αἱ μυῖαι αὐταὶ, μὲ τὰς πηλίνας κατοικίας των καὶ τὰ ἐσθόμενα ἔχνη τῆς ἀθλίκης μονοτονίας αὐτῶν δράσεως, μὲ τὸν γελῶν ἀγῶνα των πρὸς τὸ ἀναπόφευκτον καὶ ἀναλλοίωτον — ὅσσην ἀηδίαν μοὶ ἐπροξένουν ὅλα ταῦτα! Ἡ καρδία συνεστρέφετο ἐντὸς τοῦ στήθους μου καὶ δὲν ἡδυνάμην πλέον νὰ ὑποφέρω τὴν θέαν τῶν μηδαμινῶν καὶ ἀσημάντων τούτων εἰκόνων, τὴν ἀνοῦσιον καὶ ἀηδῆ ταύτην παράστασιν. Naί, ἡσθάνομην στενοχωρίαν — ἀκόμη περισσότερον ἢ στενοχωρίαν! Οὐτε καὶ

ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΦΥΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟ ΣΤ. ΜΑΛΟ.

Είχατο ο καλλιγράφος Arthur Calame.

οἶκτον ἡσθάνομην πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ὅλα τὰ αἰσθη-
ματα ἐν ἐμοὶ ἀπερροφήθησαν ὑπὸ ἑνὸς μόνου, τὸ ὅποιον
μόλις τολμῶ νὰ ὀνομάσω — τὸ αἰσθητὴ τῆς ἀποστροφῆς,
καὶ τὸν σφοδρότατον, τὸν μέγιστον βδελυγμὸν ἡσθάνομην
— πρὸς τὸν ἑαυτὸν μου.

„Παῦσε!“ ἐψιθύρισεν ἡ Ἑλλίς. „Παῦσε, ἄλλως δὲν δύ-
ναμαι πλέον νὰ σὲ βαστάσω. Γίνεσαι πάρα πολὺ βαρὺς.“

„Εἰς τὴν οἰκίαν μου!“ τῇ ἐφώναξα, καὶ μάλιστα μὲ τὸν
ἀπότομον ἐκείνον τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον συνειδίζα νὰ φω-
νάζω εἰς τὸν ἀμαξηλάτην μου, ὅτε ἐν Μόσχᾳ περὶ τὴν τε-
τάρτην ὥραν τῆς πρωίας ἀπεχαιρέτιζον τοὺς φίλους μου,
ἀφοῦ ἐπὶ ὀλοκλήρους ὥρας εἶχον συζητήσῃ μετ’ αὐτῶν περὶ
τοῦ μέλλοντος τῆς Ῥωσσίας καὶ περὶ τῆς σημασίας τοῦ κοι-
νωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου.

„Εἰς τὴν οἰκίαν μου!“ ἐφώναξα ἐκ νέου καὶ ἐκλείσα
τοὺς ὀφθαλμούς.

ΚΔ.

Μετ’ ὀλίγον ὁμοῦς τοὺς ἡνέφξα πάλιν. Ἡ Ἑλλίς ἤρ-
χισε κατὰ παράδοξον ὅλως τρόπον νὰ μὲ πιέξῃ καὶ νὰ προσ-
κολλᾶται ἐπάνω μου· μὲ ἐσπρωχνε σχεδόν. Τὴν παρετήρησα
καὶ τὸ αἷμά μου ἔγινε πάγος. Ὅστις ποτὲ ἐν ἀνθρωπίνῳ
προσώπῳ εἶδε τὴν ἐκφρασὶν φοβερωτάτης φρίκης, χωρὶς νὰ
γνωρίζῃ τὸ αἷτιον αὐτῆς, ὅα ἐννοήσῃ τί ἡσθάνομην. Τρόμος
καὶ φόβος, ἀπεριγράφτος φρίκη διέστρεψε τὰ παραμορφω-
μένα τοῦ προσώπου τῆς Ἑλλίδος χαρακτηριστικά. Οὐδέ-
ποτε εἶδον παρόμοιον τι ἐν τῷ προσώπῳ ἐμφύχου ὄντος.
Φάντασμα, νυκτερινὸν φάσμα, σκιὰ — καὶ τοσοῦτον ἀνεκ-
φραστος φρίκη!

„Ἑλλίς, τί ἔχεις;“ τὴν ἠρώτησα ἔντρομος.

„Ἐκεῖνος — ἐκεῖνος!“ ἐπρόφερε μετὰ πολλῆς δυσκολίας.
„Αὐτὸς εἶνε!“

„Αὐτός; ποῖος αὐτός;“

„Μὴ προφέρῃς τὸ ὄνομά του! Μὴ τὸν ὀνομάσῃς!“ ἐφέλ-
λυσεν ἡ Ἑλλίς. „Πρέπει νὰ φύγωμεν, ἄλλως τὰ πάντα εἶναι
χαμένα — τὰ πάντα καὶ διὰ πάντοτε! Ἴδὲ τον! ἐκεῖ!“

Ἔστρεψα τὸ βλέμμα πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἣν ἡ Ἑλλίς
ἐδείκνυε μετὰ τρεμούσης χειρὸς, καὶ εἶδον πρᾶγμα φρικτὸν
καὶ φοβερὸν πραγματικῶς τὴν ὄψιν.

Τὸ ἐν τούτῳ ἦτο τοσοῦτῳ φρικτωδέστερον, καθ’ ὅσον
οὐδεμίαν εἶχεν ὀρίσμενὴν μορφήν. Ἦτο σκοτεινός, σκαιός,
μὲ μελανὰς καὶ κιτρίνας κηλίδας πεποικιλμένους ὄγκους, ὅμοιους
μὲ τὴν κοιλίαν ὑπερμεγέθους, γιγαντιαίας σαύρας. Δὲν ἦτο
ὄγκος νεφελῶν. Βραδέως καὶ ὀφιοειδῶς προῦχεται ἔρπων ἐπὶ
τῆς γῆς· εἶτα ἀνωρθοῦτο κολπούμενος καὶ ἐβυθίζετο πάλιν
— ὡς ἡ ἀπαίσιος ῥιπὴ τῶν πτερύγων ἀρπακτικοῦ ὄρνέου,
περισκοποῦντος πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς λείας του. Κατόπιν προσ-
εκολλᾶτο εἰς τὴν γῆν κατὰ τρόπον ἀνεκφράστως βδελυρὸν
καὶ ἀηδῆ — οὕτω περίπου προσκολλᾶται ἡ ἀράχνη πρὸς τὴν
ἐν τῷ ἴσῳ αὐτῆς περιπλεγθεῖσαν μυῖαν.

„Ποῖον εἶσαι σὺ φρικαλέον ὄν;“

Ὅπου δῆποτε ἐπλησίαζεν, ἐβλεπον καὶ ἡσθάνομην, ὅτι
πασα ζωὴ κατεστρέφετο καὶ ἠφάνιζετο. Σαπρά, μολυσμα-
τικὴ δυσωδία καὶ ψῆχος διεδίδετο πανταχοῦ εἰς τὰ πέριξ.
Τὸ ψῆχος τοῦτο ἀπενάρκου τὴν καρδίαν μου, οἱ ὀφθαλμοί
μου ἐσκοτοῦντο καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου ἀνωρθοῦντο
ὑπὸ φρίκης. Ἐνταῦθα παρουσιάζετο ἐνώπιον ἡμῶν μία δύ-
ναμις, μία ἀκαταμάχητος δύναμις, τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἡδύνατο
ν’ ἀναχαιτίσῃ, ἡ ὁποία, ἂν καὶ ἄνευ μορφῆς, ἄνευ προσώπου,
ἄνευ νοῦ καὶ λογικοῦ, ἐν τούτοις τὰ πάντα βλέπει καὶ γνω-

ρίζει — ἡ ὁποία ὡς ἀρπακτικὸν ὄρνεον ἐκλέγει τὴν λείαν
της, ὡς ἐχιδνα τὴν καταπνίγει καὶ μὲ παγετώδη γλώσσαν
τὴν δηλητηριάζει.

„Ἑλλίς! Ἑλλίς!“ ἀνέκραξα τρέμων ἐκ φρίκης. „Αὐτὸς
εἶνε ὁ θάνατος! ὁ θάνατος!“

Ὁ πένθυμος ἐκεῖνος ἦχος, τὸν ὅποιον πολλάκις εἶχον
ἀκούσῃ, ἐξέφυγε τῶν χειλέων τῆς Ἑλλίδος — ἀλλὰ τὴν
φορὰν ταύτην ὁμοιάζε μὲ ἀπελπιστικὴν ἀνθρωπίνην κραυγὴν.
Ἐφερόμεθα ταχεῖς διὰ τοῦ ἀέρος ἀλλὰ μὲ λίαν ἀνώμαλον
πτῆσιν. Ἡ Ἑλλίς ἀνετρέπετο ἐνίοτε εἰς τὸν ἀέρα, ἐνίοτε
μάλιστα ἐκρημνίζετο· κατόπιν μετέβαλλεν αἰφνης διεύθυνσιν,
ὡς τετρωμένη ὄρνις, ἥτις ἀγωνίζεται νὰ ἀποκρούσῃ ἀπὸ τῆς
νεοστιτῆς τὸν καταδιώκοντα αὐτὴν κύνα. Ἐν τῷ μεταξύ
εἶχον ἀπολυθῇ ἀπὸ τοῦ φρικαλέου ἐκείνου ὄγκου μεγάλα
τινὰ τεμάχια, ὅμοια μὲ πλοκάμιους πολυπόδους, καὶ κυματο-
ειδῶς κινούμενα ἐπλησίαζον πρὸς ἡμᾶς. Γιγαντιαία, περι-
κεκαλυμμένη μορφή, μέχρι τοῦ οὐρανοῦ ἐξικνουμένη, παρου-
σιάζετο αἰφνης πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν. Ἡ Ἑλλίς ἐδιπλα-
σίασε τὴν ταχύτητα τῶν ἀπελπιστικῶν της κινήσεων.

„Μὲ εἶδε! Τώρα τετέλεσται — εἰμαι χαμένη!“ ἐψιθύ-
ριζεν ἡ Ἑλλίς, διακοπτομένη ὑπὸ λυγμῶν καὶ στεναγμῶν.
„ὦ δυστυχία μου! εἰμποροῦσα ν’ ἀποκτήσω τὸ ζωτικὸν
πνεῦμα — καὶ τώρα — τὸ μηδέν! τὸ μηδέν!“

Ὅσα περαιτέρω ἔλεγε ὀργηνοῦσα, δὲν ἡδυνάμην πλέον
νὰ ἐννοήσω· εἶχον ἀπολέσῃ τὴν ἐνέργειαν τῶν αἰσθήσεων.

ΚΕ’.

Ὅτε συνῆλθον ἐκ τῆς ἀναισθησίας μου, εὐρέθην ὑπτίως
ἐπὶ τῆς γλῶσς καὶ ἡσθάνομην ὑπόκωφον ἄλγος εἰς ὅλα μου
τὰ μέλη, ὡς νὰ εἶχον λάβῃ σφοδρότατον κύττημα. Ἡ
πρωία ὑπέφωσκε καὶ ἡδυνάμην ἤδη νὰ διακρίνω εὐκρινῶς
ὅλα τὰ πέριξ μου ἀντικείμενα. Εἶδον πλησίον μου ὁδὸν
τινα περιφρασσομένην ἐκατέρωθεν ὑπὸ θάμνων ἱτέας καὶ
ὀφιοειδῶς ἐλισσομένην κατὰ τὸ μήκος μικροῦ τινος δάσους
σημυδῶν· ὅλα τὰ περίχωρα μοὶ ἐφαίνοντο λίαν γνωστά καὶ
οἰκεῖα. Ἦρχισα νὰ ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου τὰ συμ-
βάντα τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ κατελήφθην ἐκ νέου ὑπὸ φρί-
κης ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ φρικαλέου ἐκείνου φάσματος, το
ὅποιον εἶχον ἴδῃ τελευταῖον.

„Ἀλλὰ διατὶ ἡ Ἑλλίς ἐτρόμαξε τόσο ὑπερβολικά;“ ἔλε-
γον κατ’ ἐμαυτὸν. „Ἰσχύεται λοιπὸν καὶ αὐτὴ εἰς τὴν δύνα-
μιν ἐκείνου; Δὲν εἶνε ἀθάνατος; ὑποκύπτει καὶ αὐτὴ εἰς τὸν
νόμον τῆς φθορᾶς, τῆς ἀποσυνθέσεως; Εἶνε τοῦτο δυνατόν;“

Ἐγγύτατά μου ἤκουσα ἐλαφρὸν τινα στόνον. Ἔστρεψα
τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο — δύο βήματα μακρὰν
ἀπ’ ἐμοῦ ἐκεῖτο ἐπὶ τῆς γλῶσς ἐξηπλωμένη νεαρὰ γυνὴ ἐν
μακρᾷ λευκῇ ἐσθῆτι. Ἡ πυκνὴ αὐτῆς κόμη ἦτο λευκωμένη
καὶ οἱ ὦμοί της γυμνοί· ἡ ἀριστερὰ χεὶρ ἐκεῖτο ὑπὸ τὴν κε-
φαλὴν καὶ ἡ δεξιὰ της ἐπὶ τοῦ στήθους. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
τῆς ἦσαν κεκλεισμένοι καὶ μετὰ τῶν συνεσφιγμένων χει-
λέων της διέκρινα ὑπέρυθρον ἄφρον. Εἶνε δυνατόν νὰ ἦναι
αὕτῃ ἡ Ἑλλίς; Ἀλλὰ ἡ Ἑλλίς ἦτο φάσμα, ἐνῶ ἐδῶ ἐβλε-
πον ἐνώπιόν μου ἀληθινὴν γυναῖκα μὲ σάρκας καὶ ὀστά.
Ἐπλησίασα πρὸς αὐτὴν καὶ ἐκύψα ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν της.

„Ἑλλίς!“ ἐφώναξα. „Εἶσαι σὺ;“

Τρομώδης κίνησις ἐπλανήθη ἐπὶ τοῦ προσώπου της, οἱ
ὀφθαλμοὶ της ἠνεώχθησαν, βαθεῖς μέλανες ὀφθαλμοὶ προσ-
ήλουν ἐπ’ ἐμοῦ τὸ διαπεραστικὸν των βλέμμα — καὶ σχε-
δὸν αὐτοστιγμὴν προσεκολλήθησαν ἐπὶ τῶν χειλέων μου φλο-
γερά, μαλακά, αἰμόδιφα χεῖλη. Ἡσθάνομην τὴν ἐπαφὴν

θερμοῦ στήθους καὶ περὶ τὸν τράχηλόν μου τὰς περιπτύξεις ἀπαλῶν βραχιόνων.

„Ἐχε ᾿γειά! ἔχε ᾿γειά διὰ πάντα!“ μοὶ εἶπε μὲ θνήσκουσιν φωνήν — καὶ ἠφανίσθη.

Ἐγερθεὶς ἐκλονοῦμην ὡς μεθύων. Εἶτα ἔστρεψα κύκλῳ μετὰ προσοχῆς τὸ βλέμμα καὶ ἐπέσυρα ἐπανειλημμένως τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ προσώπου μου. Ἐπὶ τέλους ἀνεγνώρισα τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον εὐρισκόμην: ἦτο ἡ λεωφόρος ἡ ἄγουσα πρὸς τὸ Ν . . ., καὶ μάλιστα εὐρισκόμην δύο ῥωσικὰ χιλιόμετρα ἀπὸ τῆς οἰκίας μου μακράν. Ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη ἀνατεῖλῃ, ὅτε ἔφθασα εἰς τὴν κατοικίαν μου.

*

Κατὰ τὴν ἀκόλουθον νύκτα περιέμενον τὸ φάσμα, καὶ μάλιστα, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, οὐχὶ ἄνευ φόβου· ἐν τούτοις τὸ φάσμα δὲν ἐπανῆλθε. Κατ' ἄλλην τινὰ νύκτα ἐπορεύθη ἐκ νέου πρὸς τὴν παλαιὰν δρῦν, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα οὐδὲν ἔκτακτον ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ. Ἄλλως τε δὲν ἐλυπούμην καὶ πάρα πολύ, ὅτι ἡ παράδοξος αὕτη γνωριμία μου ἔλαβε τὸ πέρας τῆς. Πολὺ καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐσκέφθη κατόπιν περὶ τοῦ ἀλλοκότου καὶ παραδόξου τούτου συμβάματός μου, καὶ τέλος ἐσχημάτισα τὴν πεποϊθῆσιν ὅτι ἡ ἐπιστήμη δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐξηγήσῃ. Οὐτε εἰς τοὺς μύθους δὲν συμβαίνει ποτὲ παρόμοιον τι. Τί ἄρα γε νὰ ἦτο πραγματικῶς ἡ Ἑλλίς; Φάντασμα, περιπλανημένη ψυχὴ, πνεῦμα πονηρόν, μορμολύκειον; Πολλάκις μοὶ συμβαίνει νὰ νομίζω ὅτι ἡ Ἑλλίς ἦτο γυνή, τὴν ὁποίαν πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐγνώρισα· καὶ ἔπειτα καταβασανίζω τὸν νοῦν μου ὅπως ἐνθυμηθῶ, εἰς ποῖον μέρος τὴν εἶδα. Ἐνίοτε μοὶ φαίνεται ὅτι πλησιάζω νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅτι ἀμέσως θ' ὀναμνησθῶ τὸ μέρος — νά, ἐκεῖ! — ἐκεῖ ἀκριβῶς — ὄχι, ὄχι δὲ — καὶ

τὰ πάντα συγχέονται αὖθις ὡς ἐν ὀνείρῳ. Ναί, ἐσκέφθη περὶ τούτου πολὺ· ἀλλὰ, ὡς συνήθως συμβαίνει, οὐδὲν κατῳρῶσα διὰ τῶν σκέψεών μου. Νὰ ἐρωτήσω πάλιν ἄλλους περὶ τῆς γνώμης των, δὲν ἠδυνήθη ὡσαύτως ν' ἀποφασίσω, φοβούμενος μὴ ἐκληφθῶ ὡς παράφρων. Ἐπὶ τέλους ἀφῆκα καὶ τὰς πολλὰς σκέψεις, διότι, νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν, ἔχω πολὺ σπουδαιότερα πράγματα, τὰ ὁποῖα μὲ ἀπασχολοῦσι. Καὶ πρῶτον μὲν ἦλθεν ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν δούλων μετὰ τῆς ἐξ ἴσου διανομῆς τῶν κτημάτων· δεῦτερον δὲ καὶ ἡ ὑγεία μου προσεβλήθη πολὺ σοβαρὰ. Αἰσθάνομαι πόνους εἰς τὸ στήθος, ὑποφέρω ἀπὸ ἀϋπνίας καὶ ζῆρὸν βῆχα· πρὸς τούτοις δὲ γίνομαι ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἰσχνότερος καὶ τὸ πρόσωπόν μου εἶνε κίτρινον, ὡς τὸ πρόσωπον νεκροῦ. Ὁ ἱατρὸς ἰσχυρίζεται ὅτι πάσχω ἀπὸ ἑλλειψίν αἵματος καὶ τὴν νόσον μου χαρακτηρίζει ὡς „ἀναιμίαν“. Θέλει νὰ μὲ στείλῃ εἰς τὸ Gastein, ἀλλ' ὁ εἰρηνοδίκης*) ὀρκίζεται εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν χωρικῶν δὲν δύναται νὰ περατωθῇ.

Εἶθε νὰ ἡδυνάμην νὰ συμβιβάσω ὅλα ταῦτα πρὸς κοινὴν ἱκανοποίησιν. Τί ὅμως νὰ σημαίνωσιν ἄρα γε οἱ καθαρὸι καὶ λιγυροὶ ἐκείνοι τόνοι οἱ προσομοιάζοντες μὲ τοὺς ἤχους ἀρμονικῆς, τοὺς ὁποῖους πάντοτε ἀκούω, ὅσάκις ἐπὶ παρουσίᾳ μου γίνεται λόγος περὶ τοῦ θανάτου τινὸς ἀνθρώπου; Ὅσῳ περισσότερον διαρκοῦσι, τόσῳ ἰσχυρότεροι καὶ καθαρώτεροι γίνονται. Καὶ διατὶ καταλαμβάνομαι πάντοτε ὑπὸ ἀπεριγράφτου φρίκης, ὅσάκις συλλογίζομαι τὸ τέλος τῶν ὄντων καὶ τὴν ἀνυπαρξίαν; —

*) Οἱ εἰρηνοδίκαι ἐξωμάλυνον τὰς μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας μεταξὺ τῶν χωρικῶν καὶ τῶν πρῶν κυρίων τῶν ἀναφρομένως διαφορὰς.

Σ. Μ.

ΓΥΜΝΑΣΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΥΦΟΤΗΤΟΣ.*)

Πολλὰ παιδιά, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν φοιτῶντων εἰσέτι εἰς τὰ σχολεῖα τῶν πόλεων, ἔχουσι κυφὴν στάσιν. Ἡ αἰτία τῆς ἐν ταῖς πόλεσι πρὸ πάντων ἐπικρατήσεως τοῦ κακοῦ τούτου εἶνε, ὅτι τὰ παιδιά τῶν πόλεων μένουσιν ἐπὶ μακρότερον χρόνον κεκλεισμένα ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ δὲν τρέχουσι τόσον πολὺ εἰς τὸ ὑπαίθριον καὶ εἰς τὸν καθαρὸν τῆς ἐξοχῆς ἀέρα, ὅπως εἰς τὰ χωρία. Εἰ καὶ δύναται συχνότατα νὰ θεωρηθῇ ὡς συναίτιος τοῦ κακοῦ τούτου ἡ μετὰ τὴν γέννησιν ἀνεπαρκὴς ἀναπνοὴ καὶ βραδύτερον ἡ ῥαχίτις, ἐν τούτοις ὅμως εἰς τὰς πλείστας περιπτώσεις τὸ ἐλάττωμα τοῦτο τῆς κυφότητος προέρχεται ἐκ τῆς κακῆς συνηθείας ἐν τῇ στάσει, ἣν προσλαμβάνουσι τὰ παιδιά ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ τὴν ὁποίαν συνηθειαν οὔτε οἱ γονεῖς οὔτε οἱ διδάσκαλοι φροντίζουν ἐγκαίρως νὰ διορθώσωσιν.

Ἐν τῇ ὑγιεῖ αὐτοῦ σωματικῇ ἀναπτύξει ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸ στήθος εὐρύτερον ἢ τὰ γῶτα, τοῦτ' ἐστὶν ἡ ἀπόστασις μεταξὺ τῶν προσθίων ἄκρων τῶν μασχαλῶν ἐπὶ τοῦ στήθους εἶνε μεγαλύτερα τῆς ἀποστάσεως τῶν ὀπισθίων ἄκρων τῶν μασχαλῶν ἀπ' ἀλλήλων. Εἰς τοὺς πλείστους ὅμως ἀνθρώπους, ἕνεκα τῆς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας προσληφθείσης συνηθείας τοῦ κυρτοῦσθαι καὶ κύπτειν καὶ ἐν τῇ κινήσει καὶ ἐν τῇ στάσει, τὸ στήθος δὲν λαμβάνει τὴν φυσικὴν αὐτοῦ καὶ κανονικὴν ἀνάπτυξιν, ἀλλὰ μένει ἐπίπεδον καὶ στενόν, οἱ ὧμοι κλίνουσι πρὸς τα ἐμπρός, αἱ ὠμοπλάται ἀπομακρύνονται πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, ἡ ῥάχις κυρτοῦται, ἡ κε-

φαλὴ κύπτει καί, ἂν λάβωμεν ἀνὰ χεῖρας τὸ μέτρον, εὐρίσκομεν τὸ πλάτος τῶν νώτων κατὰ τὸ ἕως 11 ἑκατοστομέτρα μεγαλύτερον ἢ τὸ εὖρος τῶν στέρνων.

Εἰς τὰ παιδιά, τὰ ἔχοντα τοιαῦτα ἐλαττώματα, ἡ ἀναπνοὴ εἶναι ἐπιπολαία καὶ ἀνεπαρκὴς καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ σχηματισμὸς τοῦ αἵματος ἀτελής. Ὅταν δὲ ἡλικιωθῶσιν, ὑπάρκουν πολὺ περισσότερον εἰς τὴν φθίσιν, ἢ οἱ ἀηλλαγμένοι τῶν ἀνωτέρω ῥηθέντων ἐλαττωμάτων. Τὸ καταλληλότερον μέσον πρὸς καταπολέμησιν τοῦ δυστυχῆς λίαν διαδομένου τούτου κακοῦ, καὶ πρὸς ὑγιᾶ τοῦ σώματος ἀνάπτυξιν καὶ εὐρωστίαν τῶν παιδων, ἐξ ἧς καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτῶν εὐεξία ἐξαρτᾶται, εἶναι ὁμολογουμένως μόνῃ ἡ γυμναστική, ἥτις εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ εἰσαχθῇ εἰς ὅλα ὑμῶν τὰ σχολεῖα ὡς ἀναγκαστικὸς κλάδος ἐκπαιδεύσεως, καὶ δὴ οὕτως, ὥστε καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ 20 λεπτῶν τῆς ὥρας διάλειμμα οἱ παῖδες νὰ ἀσκῶνται ἐν ὑπαίθρῳ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἐντρίβοῦς τῆς γυμναστικῆς διδασκάλου, προσέχοντος πρὸ παντὸς ἄλλου ὅπως οἱ παῖδες καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις ἀναπνέωσι βαθέως.

Ἐπειδὴ ὅμως, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν τοιοῦτόν τι ἐκ μέρους τῶν σχολείων, διὰ τοῦτο δύνανται οἱ τῆς ὑγείας τῶν τέκνων των κηδόμενοι γονεῖς νὰ ἀναπληρῶσιν ἐν τῷ οἴκῳ τὰς ἐλλείψεις ταύτας τοῦ σχολείου.

Ἐννοεῖται βεβαίως ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι ἐνταῦθα δὲν προτι-

*) Ἐκ τοῦ Schreiber's Zimmergymnastik. Verlag von Friedrich Fleischer, Leipzig.